

Eindverslag verkenner Eijsden-Margraten

Gemeenteraadsverkiezingen 2026

Verkenner: Mirjam Clermonts-Aretz

Datum: 13 April 2026

Inhoud

Voorwoord	3
Inleiding	4
Verkiezingsuitslag	4
Opdracht aan de verkenner	4
A. Individuele gesprekken	5
Duiding verkiezingsuitslagen	5
Inhoudelijke prioriteiten en standpunten	6
Bereidheid tot samenwerking	7
De onderlinge verhoudingen, bestuursvormen, bestuursstijl en het onderling vertrouwen	8
Eventuele randvoorwaarden of uitsluitingsgronden	10
B. Bestuurlijke werkbaarheid	11
C. Het advies van de verkenner	12
Voorkeurscoalitie	12
Randvoorwaarden en risico's voor verdere onderhandelingen	12
Concrete suggesties voor vervolgstappen in het formatieproces	12

Voorwoord

Geachte leden van de gemeenteraad

Hierbij bied ik u het eindverslag aan van de verkenningsperiode. De afgelopen periode heb ik gesprekken gevoerd met alle fracties in Eijsden-Margraten. Dit is conform de opdracht die in de raadsbijeenkomst van 26 maart door alle fracties is onderschreven.

Alle partijen stralen grote ambitie uit voor de gemeente en haar inwoners. De inhoudelijke verschillen zijn over de gehele linie niet onoverbrugbaar groot maar partijen leggen andere accenten en prioriteiten. Absolute breekpunten zijn er niet.

In de verdere onderhandelingen zullen keuzes gemaakt moeten worden tussen de ambities, de middelen en de ambtelijke capaciteit. Alle partijen zijn bereid bestuursverantwoordelijkheid te nemen.

In alle gesprekken kwam ook de positie van de gemeenteraad aan de orde. Meer specifiek de inhoud en het verloop van het gehele raadsproces. De kaderstellende en controlerende taak van de gemeenteraad heeft een impuls nodig.

Voor wat betreft mijn conclusies en advies over een te vormen coalitie geef ik in de rapportage verdere uitleg en de voorkeur die ik voor de vervolgfase aanbeveel.

Dank aan alle gesprekspartners voor de eerlijke, verhelderende en prettige gesprekken. Ze gaven voldoende informatie om dit verkenners advies op te stellen. Tevens dank ik iedereen van de ambtelijke organisatie die de afgelopen tijd ondersteuning heeft geboden aan dit proces.

Rest me nog u allen te bedanken voor het in mij gestelde vertrouwen.

Het was een eer om deze opdracht voor u te mogen uitvoeren.

Mirjam Clermonts-Aretz

Verkenner Eijsden-Margraten | Gemeenteraadsverkiezingen 2026

Inleiding

Naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen is een verkenning uitgevoerd naar de politieke verhoudingen binnen de gemeenteraad. In dat kader zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de verschillende partijen om inzicht te krijgen in opvattingen, prioriteiten en mogelijke samenwerkingsrichtingen.

Dit verslag geeft een overzicht van de hoofdlijnen uit deze verkenning en sluit af met een advies voor de verdere (in)formatie.

Verkiezingsuitslag

Op woensdag 18 maart 2026 hebben ruim 13.000 inwoners (opkomst van 63,1%) van Eijsden-Margraten hun stem uitgebracht voor de gemeenteraad van Eijsden-Margraten.

De 21 te verdelen zetels in de gemeenteraad, zijn naar aanleiding van deze verkiezingen als volgt verdeeld:

Partij	Aantal stemmen 2026	Aantal zetels 2026	Aantal zetels 2022
Eijsden Margraten Lokaal (EML)	4107 stemmen	7 zetels	6 zetels ¹
CDA Eijsden-Margraten	3164 stemmen	5 zetels	6 zetels ¹
PRO Eijsden-Margraten	2049 stemmen	3 zetels	4 zetels ²
Open Democratisch Eerlijk (ODE)	1827 stemmen	3 zetels	2 zetels
VVD	1478 stemmen	2 zetels	3 zetels
50PLUS	663 stemmen	1 zetel	0 zetels ³

Opdracht aan de verkenner

Naar aanleiding van de verkiezingsuitslag, heeft EML het initiatief genomen tot het aanstellen van een verkenner en het formuleren van een bijbehorende opdracht. Ze hebben mij (Mirjam Clermonts) gevraagd de verkenning uit te voeren. Zowel de persoon van de verkenner als de aan haar verstrekte opdracht zijn door alle partijen in een raadsbijeenkomst op 26 maart bekrachtigd.

De verkenner heeft de volgende opdracht meegekregen:

A. Gesprekken te voeren

Het voeren van gesprekken met alle partijen in de gemeenteraad, te weten: Eijsden Margraten Lokaal (EML), CDA Eijsden-Margraten, PRO / PvdA / GROENLINKS, ODE Open Democratisch Eerlijk, VVD en 50PLUS. Deze gesprekken zijn gericht op:

- de bereidheid tot samenwerking;
- het inventariseren van inhoudelijke prioriteiten en standpunten;
  - de duiding van de verkiezingsuitslag door de partijen;
- de onderlinge verhoudingen, bestuursvormen, bestuursstijl en het onderlinge vertrouwen;
  - eventuele randvoorwaarden of uitsluitingsgronden.

B. Bestuurlijke werkbaarheid te beoordelen

Wij vragen de verkenner een integrale afweging te maken van de bestuurlijke stabiliteit van mogelijke coalities, waarbij met de onder A genoemde onderwerpen rekening wordt gehouden.

C. Eindadvies op te stellen

Het eindadvies bevat ten minste:

1. Een voorkeurscoalitie, onderbouwd op inhoud, draagvlak en stabiliteit;
2. De belangrijkste randvoorwaarden en risico's voor verdere onderhandelingen;
3. Concrete suggesties voor vervolgstappen in het formatieproces.

¹ Gedurende de raadsperiode 2022-2026 heeft één raadslid van CDA de overstap gemaakt naar EML.

² PRO Eijsden-Margraten heeft gedurende de raadsperiode 2022-2026 een afsplitsing gehad van één raadslid naar een eigen fractie. Deze partij en persoon is niet verkiesbaar geweest bij de verkiezingen in 2026.

³ 50PLUS was bij de vorige verkiezingen niet verkiesbaar in Eijsden-Margraten.

A. Individuele gesprekken

De opdracht die aan mij als verkenner is meegegeven schrijft specifiek voor dat gesprekken worden gevoerd met elk van de partijen in de gemeenteraad. Ook de richting van deze gesprekken wordt geduid in de opdracht. Op donderdag 2 april en dinsdag 7 april, hebben deze gesprekken plaatsgevonden. Bij elk van de gesprekken is hetzelfde gesprekskompas gebruikt om richting te geven aan het gesprek. De thema's op dit gesprekskompas zijn 1-op-1 overgenomen uit de richtingen die in de verkennersopdracht worden meegegeven.

Als verkenner heb ik mijn bevindingen genoteerd en gedurende het gesprek duidelijk geparafraseerd, om onduidelijkheid en omissies te voorkomen. De partijen konden zich allemaal volledig vinden in deze werkwijze.

Per thema, wordt hieronder toelichting gegeven.

Duiding verkiezingsuitslagen

Alle zes de partijen duiden de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen in grote lijnen vergelijkbaar.

EML wordt door alle partijen aangemerkt als winnaar van de verkiezingen, zowel wat betreft het aantal stemmen als het behaalde zetelaantal. Ook bestaat breed begrip voor het feit dat EML, als grootste partij, het initiatief heeft bij de formatie. Tegelijkertijd wordt door enkele partijen opgemerkt dat de zetelwinst deels kan worden verklaard door het overstappen van een raadslid van het CDA naar EML gedurende de afgelopen bestuursperiode.

ODE groeit van twee naar drie zetels. Alle partijen erkennen deze groei, al merken enkele fracties daarbij op dat de extra zetel een restzetel betreft. Terwijl andere partijen aanduiden dat er toch ook een duidelijke procentuele groei zichtbaar is in het aantal stemmers voor ODE.

In algemene zin is waardering uitgesproken voor het feit dat 50PLUS als nieuwe partij toetreedt tot de gemeenteraad.

PRO wordt door de meeste partijen gezien als een stabiele factor. Hoewel sprake is van een zetelverlies, wordt dit verlies overwegend niet geduid als kiezersverlies, maar als een logisch gevolg van de afsplitsing van een raadslid in de vorige raadsperiode.

Het zetelverlies van het CDA wordt door partijen verklaard vanuit het eerdere overstappen van een raadslid naar EML. Het verlies wordt daarmee door de meeste partijen niet primair gezien als een verlies aan kiezersvertrouwen.

Het zetelverlies van de VVD wordt beschouwd als een terugval. Meerdere partijen geven aan dat dit mede de verwachting voedt dat de huidige coalitie niet in ongewijzigde samenstelling zal worden voortgezet. Tegelijkertijd wordt door andere partijen opgemerkt dat de VVD op persoonsniveau een relatief beperkt aantal voorkeursstemmen heeft ingeleverd.

Daarnaast wijzen enkele partijen op drie kandidaten die bovengemiddeld veel voorkeursstemmen hebben behaald: Sjanne Quellhorst (PRO), Ellen Janssen (ODE) en Chris Piatek (EML). Een deel van de fracties spreekt de wens uit dat dit persoonlijke mandaat herkenbaar wordt weerspiegeld in de verdere bestuurlijke richtingen.

Inhoudelijke prioriteiten en standpunten

Tijdens de gesprekken zijn per partij de drie belangrijkste inhoudelijke prioriteiten voor de komende bestuursperiode geïnventariseerd en toegelicht. In dit verslag wordt deze prioritering per partij weergegeven, om een helder en vergelijkbaar overzicht te bieden.

Eijsden Margraten Lokaal (EML):

1. Woningbouw
2. Voorzieningen, passend en behorend bij de leefbaarheid
3. Ambitie, durf en lef tonen, onder andere bij nieuwe economische ontwikkelingen

CDA Eijsden-Margraten:

1. Woningbouw
2. Verenigingen en voorzieningen ondersteunen, passend bij de leefbaarheid in de kernen en de mensen die er wonen
3. Landschap & Agrariërs / ontwikkeling van een economische visie

PRO Eijsden-Margraten:

1. Woningbouw – in balans met leefbaarheid
2. Burgerparticipatie versterken
3. Natuur & Landschap – in balans met toerisme

Open Democratisch Eerlijk (ODE):

1. Het democratisch proces ('het hoe') – zowel in de raad als in de straat
2. Het beschermen van de natuur en het landschap
3. Woningbouw

VVD:

1. Middelbare school in Eijsden-Margraten en overige brede passende voorzieningen
2. Woningbouw
3. Beheer en Economie / Economische ontwikkeling

50PLUS:

1. Doelgroepgerichte woningbouw
2. Digitale vaardigheid in alle doelgroepen
3. Veiligheid bevorderen & Onveiligheidsgevoelens beperken

Conclusie

De inhoudelijke verschillen zijn over de gehele linie niet heel groot maar partijen leggen soms andere accenten en prioriteiten. Alle partijen benoemen woningbouw als een centraal thema, waarbij breed wordt onderkend dat verdere woningbouwontwikkeling essentieel is in de huidige krapte op de woningmarkt. Deze ontwikkeling dient hand in hand te gaan met aandacht voor het landschap, de gebruikers en de ontsluiting van het gebied. Ook wordt de 30-30-30 norm (*een gelijke verdeling tussen sociale huur en andere vormen van woningbouw*) door iedereen onderschreven.

Daarnaast hecht een duidelijke meerderheid van de partijen groot belang aan het meegroeien van voorzieningen voor de huidige bewoners en de mogelijke bevolkingsgroei. Daarbij wordt niet alleen de kwantiteit, maar nadrukkelijk ook de kwaliteit van voorzieningen genoemd, om de leefbaarheid en de sociale cohesie in de verschillende kernen te behouden en daar waar nodig te versterken.

Uit de gesprekken blijkt bovendien dat de partijprogramma's geen onoverbrugbare verschillen laten zien. Er zijn dan ook op programmaniveau geen expliciete breekpunten tussen de partijen naar voren gekomen.

Financiën

Naast de inhoudelijke prioriteiten is in de gesprekken aandacht besteed aan de wijze waarop partijen aankijken tegen de financiële uitdagingen voor de komende bestuursperiode. In het bijzonder in relatie tot het zogenoemde ravijnjaar 2028-2029.

Bezuinigen

- EML: Kritisch omgaan met operationele kosten. Behouden en versterken van investeringsbereidheid in nieuwe economische initiatieven. Daarnaast mogelijkheden tot cofinanciering verder onderzoeken en meer benutten.
- CDA: Het onderzoeken en meer benutten van de mogelijkheden tot cofinanciering. Kijken naar besparingen op operationele kosten en minder conservatief begroten. Tegelijkertijd wordt gepleit voor terughoudendheid bij het schrappen van beleidsvrije thema's.
- PRO: Ruimte zoeken binnen omvangrijke begrotingsposten, als voorbeeld wordt herziening van onder andere het wegenbeheersplan genoemd.
- ODE: Meer samenwerking met partners en inwoners; inzetten op preventieve initiatieven in het sociaal domein die kosten op andere terreinen beperken. Op korte termijn bezuinigen op zaken waar weinig maatschappelijke behoefte aan is, zoals een 'experience center'.
- VVD: Kritisch kijken naar uitgaven en optimaal gebruikmaken van (inter)nationale subsidies.
- 50PLUS: Per uitgave beoordelen of inzet van gemeenschapsgeld noodzakelijk is of dat een eigen bijdrage passend is.

Inkomsten / Belastingen

- EML: Belastingen vormen een mogelijk zoekgebied, maar zijn niet complementair aan inhoudelijke bezuinigingen.
- CDA: De OZB mag niet sneller stijgen dan de inflatie en dient niet als primair instrument te worden ingezet. Consequenties van keuzes versus verhogingen van belastingen moeten inzichtelijk zijn voor inwoners.
- PRO: Belastingverhoging is niet uitgesloten, maar is afhankelijk van inhoudelijke bezuinigingskeuzes.
- ODE: Het belastinggebied kan een optie zijn, maar de nadruk ligt primair op het kritisch beoordelen van uitgaven.
- VVD: Belastingverhogingen mogen niet de standaardkeuze zijn, andere bezuinigingsopties moeten zorgvuldig worden onderzocht.
- 50PLUS: Op dit moment geen vast standpunt, de keuze is afhankelijk van de concrete financiële situatie.

Bereidheid tot samenwerking

Alle partijen onderschrijven het belang van **regionale samenwerking**. Daarbij wordt breed benadrukt dat samenwerking geen doel op zich mag zijn, maar moet bijdragen aan een effectievere en efficiëntere uitvoering van lokale en regionale taken.

In de gesprekken wordt erkend dat de omvang en complexiteit van de (toekomstige) opgaven voor gemeenten steeds verder toenemen. Diverse partijen geven aan dat kleinere en middelgrote gemeenten, zoals Eijsden-Margraten, niet altijd over voldoende ambtelijke capaciteit en specialistische kennis beschikken om alle opgaven volledig zelfstandig op te pakken.

Tegelijkertijd hechten partijen groot belang aan het behouden van de bestuurlijke autonomie van de gemeente. De gemeente dient zelf voldoende grip te houden op regionale samenwerkingsverbanden en op de besluitvorming die binnen deze verbanden plaatsvindt.

Samenwerking binnen de gemeente

Vanzelfsprekend is in de gesprekken ook aandacht besteed aan de bereidheid tot **samenwerking binnen het toekomstige gemeentebestuur**. Alle partijen geven aan dat zij, al is het in verschillende mate, met elk van de andere partijen zouden kunnen samenwerken. Daarbij wordt uitgesproken dat samenwerking met de ene partij eenvoudiger wordt geacht dan met de andere en dat elke partij eigen voorkeuren heeft ten aanzien van potentiële collegevormende partijen. Desondanks wordt door geen van de partijen een fundamenteel beletsel gezien voor een samenwerking met één of meerdere fracties.

De onderlinge verhoudingen, bestuursvormen, bestuursstijl en het onderling vertrouwen

De wijze waarop de samenwerking vorm krijgt, de te kiezen bestuursvorm en de te hanteren bestuursstijl vormen een onderdeel van de verkenningsfase. Alle partijen hebben hierin hun eigen voorkeuren en aandachtspunten, die zijn gebaseerd op eerdere ervaringen, inhoudelijke verschillen en het onderlinge vertrouwen. In de gesprekken heb ik als verkenner nadrukkelijk gezocht naar mogelijke samenwerkingsrichtingen: welke partijen zouden met elkaar kunnen samenwerken en waar liggen eventuele knelpunten of risico's in die samenwerking.

Bestuursvormen

Met alle partijen is gesproken over mogelijke samenwerkings- en bestuursvormen, inclusief de daarbij behorende akkoorden. Voor de meerderheid van de partijen ligt het voor de hand dat de collegevormende partijen (de coalitie) het initiatief nemen in de vervolgstappen van het formatieproces.

Daarnaast geven alle partijen aan waarde te zien in een (aanvullend) raadsakkoord, mede gezien er geen onoverbrugbare verschillen zijn tussen de partijprogramma's. Een breed gedragen akkoord wordt gezien als een manier om gezamenlijke uitgangspunten vast te leggen. Tegelijkertijd plaatsen enkele partijen kanttekeningen bij de toegevoegde waarde hiervan, omdat een dergelijk akkoord veelal op hoofdlijnen wordt opgesteld. Andere partijen beschouwen dit juist als een voordeel: door niet alles dicht te timmeren blijft ruimte bestaan voor dialoog, afweging en debat in de raad gedurende de bestuursperiode.

Een meerderheid van de partijen spreekt daarom de voorkeur uit voor een coalitieakkoord in de basis, met daarbij de mogelijkheid om dit aan te vullen met een raadsakkoord op hoofdlijnen.

ODE heeft duidelijk aangegeven weinig waarde te hechten aan de klassieke tegenstelling tussen *coalitie* en *oppositie*, ze zien meer in zogeheten collegevormende partijen. Andere partijen gaan wel uit van het vormen van een coalitie.

Bestuursstijl

Een belangrijk terugkerend thema in de gesprekken is de wens om de dualiteit binnen de raad te versterken. Alle partijen geven aan dat een stevigere en beter functionerende raad essentieel is. Tegelijkertijd wordt erkend dat dit vraagt om een cultuurverandering. Meerdere partijen spreken over een ontwikkeltraject van de raad. Dit wordt mede onderschreven als suggestie, gezien meer dan de helft van de raad vernieuwd is.

Daarnaast wordt het meer benutten van burgerparticipatie door een aantal partijen als aandachtspunt genoemd.

Een ander kernpunt is het onderlinge vertrouwen. "Afspraak is afspraak" wordt door meerdere partijen genoemd als uitgangspunt, zowel richting inwoners als binnen het bestuur onderling. Het versterken en behouden van vertrouwen wordt gezien als belangrijke randvoorwaarde voor toekomstige samenwerking.

ODE geeft aan dat volgens haar een bredere verandering nodig is binnen de gehele organisatie, zowel ambtelijk als bestuurlijk, op alle vlakken.

Andere partijen richten hun reflectie met name op het functioneren van de raad, het college en de duale verhoudingen. Overeenstemming bestaat er in ieder geval over dat de raad in de komende bestuursperiode steviger en duidelijker in positie moet worden gebracht.

Onderlinge verhoudingen en vertrouwen

De verschillende partijen hebben toegelicht wat ze zien in de samenwerking met elk van de andere partijen. Geén partij sluit samenwerking met een andere partij uit, maar samenwerking tussen de een wordt realistischer verwacht dan met de ander.

Eijsden Margraten Lokaal (EML):

CDA	Goede samenwerking in het verleden, veel vertrouwen in toekomstige samenwerking.
PRO	Raakvlakken op o.a. sociaal domein maar op andere onderwerpen grotere inhoudelijke verschillen waar goede gesprekken over gevoerd kunnen worden.
ODE	EML ziet hier grotere ideologische en inhoudelijke verschillen, men vraagt zich af of deze te overbruggen zijn. Ook constateert EML een verschil in de bestuursstijl.
VVD	Goede samenwerking gehad, maar mede gezien verkiezingsuitslag is de vraag of samenwerking stabiel kan blijven.
50PLUS	Samenwerking ligt niet primair voor de hand.

CDA Eijsden-Margraten:

EML	Blikken terug op een stabiele samenwerking in college en de raad, een samenwerking die voortgezet mag worden wat CDA betreft.
PRO	Op basis van de partijprogramma's zijn er geen onoverbrugbare verschillen. CDA geeft echter aan de ervaring is dat PRO soms minder ruimte biedt voor inhoudelijke discussie. Men zou hier moeten werken aan het opbouwen van meer vertrouwen.
ODE	Een samenwerking wordt mogelijk, maar lastiger geacht. Het is voor CDA onduidelijk hoe ODE kijkt naar diverse cruciale punten voor CDA. Ervaringen uit de afgelopen bestuursperiode hebben niet bijgedragen aan een sterk vertrouwen in elkaar.
VVD	Blikken terug op een stabiele samenwerking in college en de raad.
50PLUS	50PLUS heeft geen standpunten waar CDA tegenaan loopt.

PRO Eijsden-Margraten:

EML	Hebben fijn samengewerkt met EML en zien hier een basis voor een toekomstige samenwerking.
CDA	Inhoudelijk lijkt hier een match aanwezig. Maar met name ervaringen rondom de bestuurscultuur maken deze samenwerking op het eerste oog iets moeizamer. Echter wordt geconstateerd dat vernieuwing in de partij aanwezig is, waardoor er voldoende vertrouwen is voor toekomstige samenwerking.
ODE	Samenwerking met ODE is mogelijk voor PRO.
VVD	Deze partij lijkt inhoudelijk iets verder van PRO vandaan te staan. Voor een samenwerking, lijken gedetailleerdere afspraken aan de voorkant noodzakelijk.
50PLUS	Deze partij lijkt inhoudelijk iets verder van PRO vandaan te staan. Voor een samenwerking, lijken gedetailleerdere afspraken aan de voorkant noodzakelijk.

Open Democratisch Eerlijk (ODE):

EML	Voelt goede chemie met EML, mede door het lokale karakter en de inwoner die centraal wordt gesteld.
CDA	ODE ziet hier minder connecties, het verkiezingsprogramma lijkt goed maar ervaringen uit het verleden zijn afwijkend.
PRO	ODE voelt ook een goede klik met PRO, zowel inhoudelijk als door het lokale karakter.
VVD	Mede gezien de verkiezingsuitslag ziet men hier geen directe samenwerkingspartner.
50PLUS	ODE ziet hier inhoudelijk een mindere match.

VVD:

EML	Men blik terug op een fijne samenwerking en zou primair de samenwerking willen voortzetten.
CDA	Men blik terug op een fijne samenwerking en zou primair de samenwerking willen voortzetten.
PRO	VVD ziet in eerste instantie minder in een samenwerking met PRO.
ODE	VVD ziet in eerste instantie minder in een samenwerking met ODE.
50PLUS	VVD ziet in eerste instantie minder in een samenwerking met 50PLUS.

50PLUS:

50PLUS geeft aan met elke partij te kunnen en willen samenwerken.

Draagvlak coalitievoorkeur

Met alle partijen is tevens gesproken over de gewenste vorm en omvang van een toekomstige coalitie.

ODE en 50PLUS geven aan een voorkeur te hebben voor een kleine meerderheidscoalitie. Volgens deze partijen draagt een kleine coalitie bij aan een levendiger debat in de raad en wordt hiermee voorkomen dat de coalitie een te dominante positie inneemt ten opzichte van de raad als geheel.

Andere partijen spreken juist de voorkeur uit voor een stabiel bestuur met een ruimere meerderheid. Zij erkennen de noodzaak om het dualisme te versterken, maar achten een brede coalitie wenselijk om bestuurlijke stabiliteit te waarborgen en langdurige opgaven effectief te kunnen oppakken.

EML ziet in beiden varianten de voor- en nadelen en zou zich kunnen vinden in beiden uitkomsten.

Een deel van de partijen geeft daarbij aan dat het opmerkelijk zou zijn als de huidige coalitie ongewijzigd zou worden voortgezet. Dit wordt mede geplaatst in het licht van het feit dat twee van de drie partijen in de huidige coalitie zetelverlies hebben geleden of in ieder geval niet gegroeid zijn.

Eventuele randvoorwaarden of uitsluitingsgronden

In de gesprekken heeft iedere partij tevens aangegeven welke mogelijke randvoorwaarden en inhoudelijke of ideologische uitsluitingsgronden zij hanteert ten aanzien van samenwerking. Het gaat hierbij veelal om thema's of specifieke onderwerpen waar een partij weinig onderhandelingsruimte biedt. Deze aandachtspunten zijn door mij als verkenner meegenomen in de nadere analyse en weging van de formatiemogelijkheden.

B. Bestuurlijke werkbaarheid

Aan de verkenner is gevraagd een integrale afweging te maken van de bestuurlijke stabiliteit van mogelijke coalities. De uitkomsten van alle gespreken vormen zijn de basis voor deze afweging.

Mogelijkheden

De verkiezingsuitslag biedt op papier ruimte voor een breed scala aan potentiële meerderheidscoalities. In mijn analyse heb ik daarom gezocht naar coalities waarin niet alleen sprake is van een rekenkundige meerderheid, maar waarin ook inhoudelijk en in de persoonlijke en bestuurlijke verhoudingen voldoende basis aanwezig is voor een stabiele samenwerking gedurende de gehele bestuursperiode.

Vanuit rekenkundig oogpunt is het niet mogelijk een meerderheid te vormen zónder deelname van EML of CDA. Een coalitie bestaande uit uitsluitend PRO, ODE, VVD en 50PLUS strandt op het ontbreken van een raadsmeerderheid. Daarmee vallen dergelijke combinaties af en is betrokkenheid van EML of CDA noodzakelijk om tot een meerderheid te komen.

Uit zowel de verkiezingsuitslag als de gevoerde gesprekken blijkt dat er breed draagvlak bestaat om EML mede de toekomstige coalitie te laten vormen. Geen van de partijen heeft enig bezwaar geuit tegen samenwerking met EML. Daarnaast heeft de kiezer EML een duidelijk mandaat gegeven door de partij als grootste uit de verkiezingen te laten komen.

Meerderheidscoalities

EML kan een meerderheid vormen via minstens tien verschillende samenstellingen, waaronder:

- EML met CDA (12 zetels);
- EML in combinatie met twee andere partijen, ongeacht welke (11 tot 15 zetels):
  - o CDA
  - o PRO
  - o ODE
  - o VVD *(meerderheid alleen mogelijk door combinatie met CDA, PRO of ODE)*
  - o 50PLUS *(meerderheid alleen mogelijk door combinatie met CDA, PRO of ODE)*

Bij de verdere beoordeling van deze mogelijkheden is nadrukkelijk gekeken naar bestuurlijke stabiliteit, onderling vertrouwen en inhoudelijk draagvlak. Voor een goed functionerend dualistisch systeem is van belang dat de coalitie voldoende slagkracht heeft, terwijl de oppositie ook duidelijk sterk genoeg blijft om haar rol effectief te vervullen. Vanuit dat perspectief ligt het voor de hand om een coalitie te beperken tot maximaal drie partijen. Een coalitie met meer partijen zou de oppositie onnodig verkleinen.

Uit de gesprekken komt naar voren dat EML en CDA samen in staat worden geacht een stabiele samenwerking tot stand te brengen. Beide partijen spreken veel vertrouwen uit in elkaar en in de onderlinge samenwerking, en beschikken gezamenlijk al over een raadsmeerderheid. Tegelijkertijd wordt door een deel van de partijen opgemerkt dat een voortzetting van de huidige bestuursperiode op dezelfde wijze en met dezelfde samenstelling niet wenselijk is. Met dat gegeven, en de kennis dat VVD bij de verkiezingen ook een verlies heeft geleden, is het een voorstel om een nieuwe derde partij bij de coalitie te betrekken.

Het toevoegen van een nieuwe derde partij draagt bij aan een bredere bestuurlijke basis en aan de gewenste vernieuwing in bestuursstijl. Daarbij vraagt deze keuze wel om zorgvuldige afweging. Het betrekken van een derde partij kan, indien onvoldoende passend, ook leiden tot meer bestuurlijke spanning en daarmee tot een minder stabiele collegesamenwerking. Het is daarom van belang een partij te kiezen die zowel vernieuwing brengt als inhoudelijk voldoende raakvlakken heeft met de andere coalitiepartijen, zodat men kan bouwen aan een duurzame en betrouwbare samenwerking.

C. Het advies van de verkenner

De voorgegeven analyse van de mogelijkheden voor een coalitie, leiden tot een uiteindelijk advies.

Voorkeurscoalitie

Ik adviseer om in de verdere formatie de haalbaarheid te onderzoeken van een coalitie bestaande uit:
Eijsden Margraten Lokaal (EML) & CDA Eijsden-Margraten & PRO Eijsden-Margraten

Deze driepartijencoalitie beschikt over een stabiele meerderheid van 15 zetels. Op basis van de gesprekken constateer ik dat er tussen deze partijen voldoende overlap bestaat in de inhoudelijke prioriteiten, waardoor voor alle drie herkenbare speerpunten in een akkoord kunnen worden geborgd. Tegelijkertijd zijn er voldoende aangrijpingspunten voor een open en constructieve dialoog, en tonen alle betrokken partijen bereidheid om met elkaar samen te werken.

Door te kiezen voor een coalitie van drie partijen is de oppositie politiek divers. Dit draagt bij aan een versterking van het dualisme binnen de raad en de gewenste doorontwikkeling.

Daarnaast kunnen deze drie partijen gezamenlijk rekenen op een aanzienlijk mandaat van de kiezers. Niet alleen behoren zij tot de partijen met het hoogste stemmenaantal, ook op individueel kandidaatniveau is sprake van een sterk kiezersmandaat, met name voor de lijsttrekkers van EML en PRO.

Randvoorwaarden en risico's voor verdere onderhandelingen

In de verdere gesprekken zal de nadruk moeten liggen op het versterken van het interne vertrouwen, niet alleen tussen de geadviseerde coalitiepartners, maar ook tussen deze partijen en de rest van de raad.

Ik adviseer om met elkaar in een open dialoog te treden en te bekijken welke inhoudelijke accenten de komende bestuursperiode moeten worden aangepakt. Bespreek samen hoe men met durf en lef kan blijven bouwen aan een stabiele gemeente, hoe men de woningbouwopgave kan inrichten met respect voor natuur en landschap en daarbij de leefbaarheid in alle kernen kan laten meegroeien. Blijf samen bouwen aan een gemeente die ook vertrouwen uitstraalt aan de inwoners die zich ook betrokken voelen bij de besluitvorming die plaatsvindt.

Concrete suggesties voor vervolgstappen in het formatieproces

Aanvullend op de geadviseerde voorkeurscoalitie stel ik voor dat er twee (in)formateurs aan worden gesteld, die het vervolgproces begeleiden.

Mijn advies is tevens om te starten met een coalitieakkoord op hoofdlijnen, opgesteld door de partijen die de coalitie gaan vormen. Bij alle partijen is er daarnaast draagvlak om te onderzoeken of er aanvullend een raadsakkoord kan worden opgesteld.

Mede gezien de behoefte aan het verder ontwikkelen van het dualisme en het groot aantal nieuwe raadsleden, is dit een uitgelezen moment om een raadsontwikkeltraject te starten.